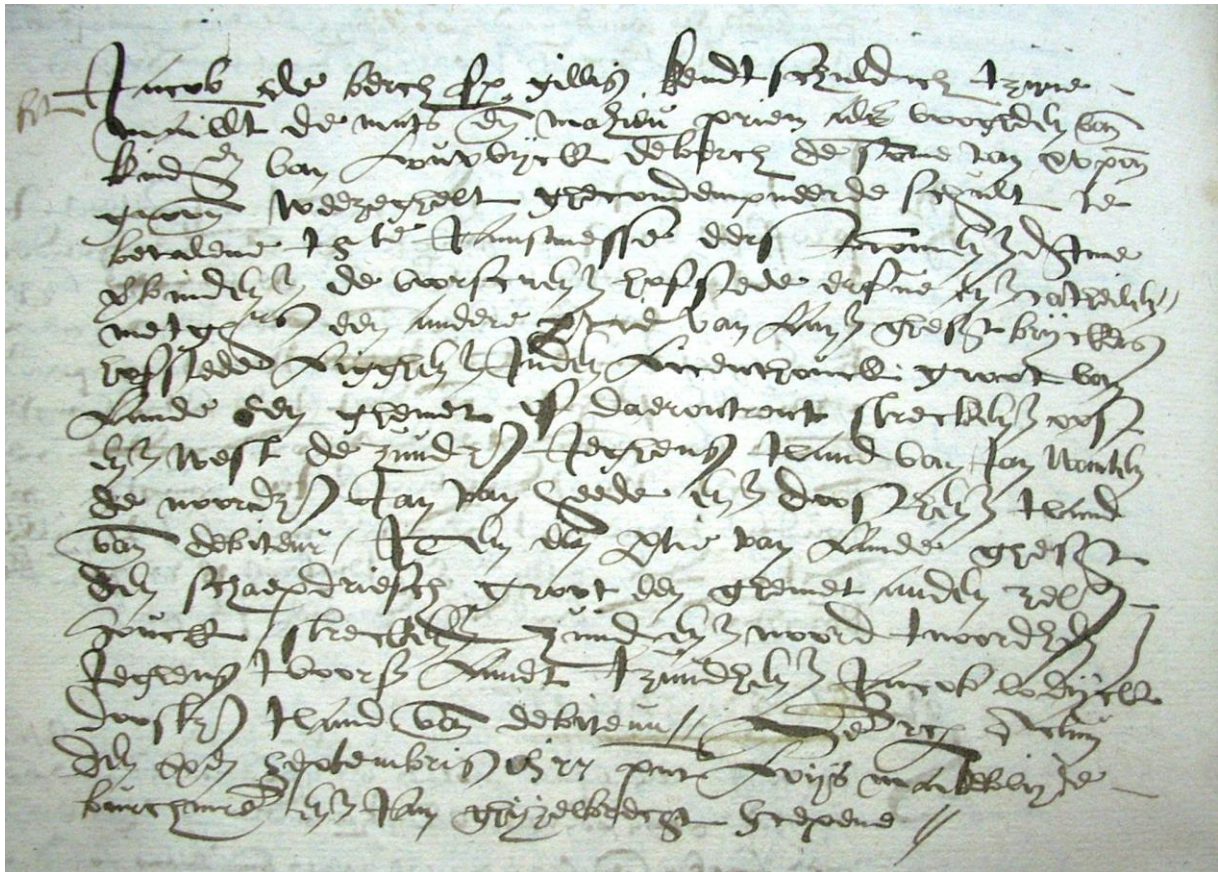

De Schaepsdries in de Lyssenthoek - Guido Vandermarliere & Carlo Jengember

Ik ben bezig om de interessantste renten uit de 16de eeuw te transcriberen en zodoende stuike ik op twee akten waarin er sprake is van een 'schaepsdriesch'.

Ik geef eerst deze twee transcripties:

20 september 1577 – Bryckers hofstede – de Schaepsdries – Renten

Jacob de Berch filius Gillis

kendt schuldich tzyne **Maillaert de Mats ende Mahieu Priem** als voochden van de kinderen van **Louwyck Deberch**

de somme van xv ponden grooten weezeghelt ghecondempneerde schult te betaelene te Ste. Jansmesse eerstcommende

daerinne verbindende de voorschreven hofstede, erfve ende catheilen metghaders een andere partie van lande – gheseyt **Bryckers hofsteede** liggheende inden Licenthouck – groot van lande een ghemet ofte daerontrent –

streckende oost ende west – de zuutzijde jehens tland van Jan Wanten – de noordzijde Jan van Heede ende doostzijde tland van de debiteur

Item een partie van lande gheseyt **den Schaepsdriesch** – groot een ghemet inden zelven houck – streckende zuud ende noord – tnoordhende jehens tvoorschreven landt – tzuuthende Jacob Lodyck – doostzijde tland vande debiteur

Actum den xxste septembris 1577

Present Loys Makeblyde, burchmeester ende Jan Ghyselbrecht – scepene

Bryckers hofstede – is op zich ook een interessant toponiem omdat in een tijd dat de boerderijen doorgaans uit leem bestonden een ‘bryckers hofstede’ of een hofstede uit ‘brycken’ wel zal opgevallen zijn.

Maar wat ons vooral opvalt is die ‘schaepdriesch’ in de Lyssenthoek.

De tweede akte waarin we deze ‘schaepdriesch’ terugvonden is de volgende:

14 mei 1578 – Een lening voor Jacob de Bergh en Perone – De Schaepdriesch - SAP 395 - Folio 102
--

Mattheus de Fieulx heeft ghecocht jehens Jacob de Bergh de zone Gillis ende Perone zyn wyff

een erfvelicke losrente van xij pond parisis tsjaers - den penninck xvj - voor de somme van xvj pond grooten vlaemsscher munte - dannaff teerste jaer vallen zal den xiiij in meye xvc lxxix end alzo voort totter lossinghe te doene met zulcke ghelde - etc.

daerinne verbindende een hofstede - groot van lande iij gemeten min een vierendeel -

metter helft van de huusynge ghemeene met Jan vander Heede -

staende ende ligghende inden **Lyssenthouck** daer de voornoemde Jacob ende Jan Plessy woonende zyn -

streckende oost ende west - doosthende inde waterloop - twesthende tgoed van Pieter van

Stichel - de zuudzyde de selve Stichele - de noordzyde tland van Jacob Loodyck -

metghaders alle de groene catheilen op den voorseide grond staende

Item een stick van vier lynnen lands inden zelve houck - twesthende inde waterloop - -

toosthende tland van Jan Wanten - de zuudzyde tland van Jan van Heede - ende de noordzyde tnaervolghende land

Item een gemet lands inde zelve houck gheenaemt **den Schaepdriesch** - metten westhende op den meersch van Jacob Loodyck - toosthende tland van Jan Wanten

Item vyf vierendeel lands genaemt **den Teghellaere** - metter westhende de Westouterstraete - de zuudzyde tleen van Steven Canin - tnoordhende tland van Jacob Loodyck

Item een vierendeel lands inde **Achterbeike** - ghemeene in een meerder stick met Jacob

Loodyck - west tleen van Steven Caenin - noord Jacob Loodyck -

de voorseide partie te vooren belast in xviiiij pond parisis tsjaers losrente - den penninck xvj - jehens meeser Jacob Canin -

Item in een verband van xxx ponden grooten jehens Jacob Loodyck - zonder breeder last inninghe naer coustume deser stede

Actum den xiiij in meye xvc lxxviij

Present Makeblyde - burchmeester - Lauwers Pilgrem - Jan Datin - Willem van Beveren ende Jan Godduud , schepen

In deze akte geeft Mattheus de Fieulx een lening aan Jacob de Bergh en zijn vrouw Perone.

Daarbij wordt er onder andere als borg een stuk land ‘genaemt den Teghellaere’ gesteld.

De juiste betekenis van dit toponiem ontgaat mij of het zou de betekenis moeten hebben van een stuk land zo horizontaal als een tegel?

Voor ons is het belangrijkste alleszins dat er hier weer sprake is van het zelfde stuk land ‘de Schaepdriesch’.

Dit toponiem is niet uniek in de streek. We vinden tevens een schaepdries in Krombeke.

Leonard De Bo schrijft in zijn Idioticon over een dries het volgende:

DRIES, m., mv. driezen, DRIESCH, m., mv. drieschen.

Eene weide die men in zaailand verandert, gescheurde bilk, anders ook Groeze genaamd, bij Kil. ager novalis : ager pascuus. De driezen geven gemeenlijk schoone vruchten. Eenen driesch met tarwe bezaaien. " Den pachter sal vermogen alle meerschen ende driesschen te besaeyen, behoudens dat by de selve sal meerschen laten dry jaren voor t'expireren van sijnen pacht. " (Cost. v. Audenaerde.) —

Ook gebruikt als benaming van **een open plein, meer of min begraasd, met of zonder boomen, waar gemeenlijk eene straat of drie op uitkomt**. Hij woont te N. bij den Dries. Jongen, waar hebt gij geweest? Met mijne maatjes gaan spelen op den Dries. Er woont veel arm volk rond den Dries te N. De Dries te Kemmel is de begraasde en met boomen beplante plaats bij de Kerk, rondom met huizen bebouwd. "

In Br. en Vl. wordt de naam van dries veelal gegeven aan zekere uitgestrektheid gronds, die vrij gebruikbaar ligt, hier en daar, doch ongeregeld, met boomen beplant en onder wier schaduw schapen en koeien hunnen vrijen loop hadden.

In Limb. is driesch eene weide, gewoonlijk openbaar, met talrijke boomen beschadwd, zoodat er niets kan op wassen dan slecht gras, dat door het vee wordt afgebeten. Deze weiden liggen veelal dicht bij de huizen. In N.-Br. en de Kemp. heeft dries ook eene soortgelijke beteekenis, namelijk die van weide, dicht bij of -aan de woning waarop men bleekt. Men zegt nooit in maar op den driesch, zoodat het eene opene of hooggelegene plaats is. " (Alg. Vl. Idiot.)

Op **Wikipedia** omschrijft men 'dries' als volgt:

Dries is een **toponiem**, het komt als *driesch* al voor in een 13e-eeuws Vlaams document en betekent dan 'braakliggend weiland'. Dit evolueert tot naam voor een nederzettingvorm in Vlaanderen en Zuid-Nederland. Bij een dries vindt men huizen rondom een centraal middenplein, dat meestal een driehoekige vorm heeft. In sommige streken heeft het middenplein eerder een langwerpige vorm. **Dit middenplein deed in de middeleeuwen dienst als gemeenschappelijke weide (meent) voor het vee** en als plaats waar men mocht planten, dus men mocht er niet op bouwen. Bij een dries is ook vaak een drinkpoel gelegen. Rondom de dries stonden meestal de belangrijkste boerderijen van het dorp met enkele aanhorig kleinere huizen. De driehoekige vorm liet toe dat het vee 's nachts bijeen kon worden gedreven door slechts op drie plaatsen te moeten afsluiten

Ik denk dat we hierin het geval van de Schaapsdries in de Lyssenthoek mogen spreken van een 'weide voor de schapen', en dus zeker geen 'gezscherude akker' zoals De Bo aangeeft.

Dit toponiem 'schaapsdries' komt waarschijnlijk uit de vroege middeleeuwen toen men ook in deze streek meer schapen kweekte en misschien zelf een gemeenschappelijke herder had, die deschapen op hun drift liedde.

De schapdries was dan de plaats waar men de schapen uit de verschillende hoeven van de hoek liet samen komen en waar de herder de zo gevormde kudde op sleeptouw nam.

In die zin kan dit toponiem nog stammen uit de Frankische tijd.

Ik stuurde de voorgaande commentaar door aan Carlo Jengember en hij stuurde mij de hieronder staande interessante bedenkingen door:

Dag Guido,

Dank je voor document.

Heel interessant dat je een spoor vindt van zo een schapendries. Alles wat je zegt klopt behalve dat dateren in de vroege middeleeuwen. We weten weinig af van wanneer die driesen dateren, in Engeland waar driesen 'greens' heten worden ze (een soort proto-driesen) vanaf de 8e eeuw gedateerd (de Angelsaksische tijd, bij ons de late Merovingische - vroeg

Karolingische tijd). Ik zou die schapendries in de Lysenthoek (vooral mocht het een grote zijn in oppervlakte) dateren in de volle middeleeuwen. De schapen dienden dan naast vleesschaap, vooral voor hun wol voor de textielindustrie in Poperinge. Vergeet niet dat wij geen keikoppen zijn maar ploters, die de wol afschraapten van het schaapsvel. Poperinge moet eigenlijk in deze periode meer schapen dan mensen gekend hebben. Middeleeuws Vlaanderen was (zoals nu de zwijnen almachtig zijn opgesloten in megastallen) één grote schaapsstal. Kun je aan de hand van de tekst de dries ongeveer situeren? en kun je me ook zeggen waar de schapendries in Krombeke zich bevond? Ik vermoed dat Krombeke ook in de middeleeuwen belangrijk was voor zijn schapen en wol.

Driesen zijn kleine 'commons' of gemeenschappelijke terreinen, bvb. grote commons zijn de kouters, ze konden in gemeenschappelijk bezit van een aantal bvb boeren zijn of eigendom van bvb. een heer die deze 'commons' dan uitbesteedde aan bvb boeren die het land beheerden, maar wel individueel bewerkten wel rekening houden met de drie slagen bij drieslagstelsel. De driesen waren wellicht ook gemeenschappelijke grond van een groep of een individu, maar in gemeenschappelijk gebruik. Deze driesen dienden onder ander om schapen bijeen te brengen, tijdelijk te houden maar ook om de dieren te verzorgen zoals wassen van de wol, ploten?, verven van de wol?, verzorgen van zieke dieren, het castreren (met de tanden) van lammen.

Commons vormen een wisselwerking van gemeenschappelijk en tegelijk individueel. Gemeenschappelijk en voorbehouden voor de groep (in die zin een publieke functie) maar voor de buitenstaander (die geen directe toegang had) privé.

laat me iets weten of je deze driesen kan localiseren, want ook over topografie van driesen kan ik iets zeggen. Weet ook dat driesen zich in een stad konden bevinden en niet steeds ergens ver weg gestoken te lande.

Groetjes

Carlo